

پژوهشهای حقوقی

شماره ۱۷

هزار و سیصد و هشتاد و نه - نیمسال اول

مقالات

توصیف خواسته در قانون و رویه قضایی • اصول بنیادین حاکم بر کنوانسیون ارتباطات الکترونیکی
آنستیرال • مؤلفه‌های امنیت اجتماعی در قوانین کیفری • شناسایی در حقوق بین‌الملل: آثار حقوقی
شناسایی کوزوو، اوستیای جنوبی و آبخازیا • اصول حاکم بر تعارض ادله اثبات دعوا • جلوه‌های
حقوق بین‌الملل کیفری در خاورمیانه؛ از محاکمه صدام تا محاکمه عاملان ترور رفیق حریری

موضوع ویژه: بورس اوراق بهادار در حقوق ایران و کشورهای دیگر

مبانی و اصول تعهد به دادن اطلاعات در بورس • مطالعه تطبیقی ممنوعیت‌های دارندگان اطلاعات
نہانی در رابطه با معاملات اوراق بهادار • تحلیل جرم معامله متکی بر اطلاعات نہانی • مبارزه با
تقلب در بازارهای اوراق بهادار؛ نگاهی به نظم حقوقی بازار اوراق بهادار در ایالات متحد آمریکا •
بررسی آراء قضایی صادره در خصوص معامله اوراق بهادار با استفاده از اطلاعات نہانی • مسؤولیت
مدنی کارگزاران بورس و فرایند طرح دعاوی مرتبط در مراجع صالحه • مسؤولیت کارگزاران در
معاملات فضولی اوراق بهادار با تکیه بر رویه هیأت داوری • نقش صکوک در تأمین مالی پروژه‌ها و
تأملی بر قوانین و مقررات حاکم بر آن • داوری اختلافات در بازار اوراق بهادار • ماهیت حقوقی و
صلاحیت‌های هیأت داوری بازار اوراق بهادار • قواعد حاکم بر تشکیل شرکت‌های سهامی عام در پرتو
قانون بازار اوراق بهادار • آثار حقوقی الحاق ایران به سازمان جهانی تجارت بر خدمات بورس
اوراق بهادار • ادغام فرامرزی بازارهای بورس سهام و اوراق بهادار: توهم یا واقعیت؟

نقد و معرفی

ملاحظات پیرامون «نظریه مشورتی کوزوو» • بررسی جرم تجاوز در کنفرانس بازنگوری اساسنامه
دیوان کیفری بین‌المللی • نقدی بر قانون جدید بیمه اجباری مسؤولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه
• علائم تجاری غیرسنتی • قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت: بازتابی نبرد حق و قدرت در جهان
نامتحد • ششمین دوره مسابقات شبیه‌سازی دیوان کیفری بین‌المللی

ششمین دوره مسابقات شبیه‌سازی دیوان کیفری بین‌المللی (تابستان و پاییز ۱۳۸۹) Moot Court Competition

سعید فرهادنیا - اسماعیل تاور - علی اکبر سیاپوش

درآمد

مسابقات شبیه‌سازی دیوانها و دادگاهها به نحو مرسوم در دانشکده‌های حقوق بسیاری از کشورها رواج یافته است تا آنجا که این مسابقات برای دانشجویان گاه رنگ و بوی المپیاد دانشجویی حقوق به خود گرفته است. این مسابقات در دانشکده‌های معتبر حقوق در رشته‌های مختلف چون حقوق کیفری، مدنی، اداری و حتی اساسی در برابر مراجع مختلف قضایی به نحوی نمایش گونه برگزار می‌شود تا دانشجویان حقوق در گرایشهای مختلف مورد علاقه خود فرصت یابند از فضای انتزاعی و نظری کلاسهای درس بیرون آمده و بتوانند توانمندی خود را در عالم عمل نیز محک بزنند؛ هم با تشریفات مرسوم در محاکم قضایی آشنا شوند و هم قدرت استدلال خود را در برابر استدلال رقیب که به نحو غیر منتظره عنوان می‌شود، بسنجند. اهمیت مسابقات مذکور به این دلیل است که فضای نظری محض آموزش حقوق همیشه آفتی بوده است که دانشجویان را به دامن رخوت و سستی می‌کشاند و از سویی صرفاً آموختن مجموعه‌ای از فروض خواهد بود بی‌آنکه هیچ تصویری از چگونگی قابلیت اعمال آن موجود باشد، فایده‌ای جز گذراندن واحدهای درسی نداشته و عاقبتی نیز جز فراموشی در انتظار آن نیست.

در این میان اهمیت مسابقات شبیه‌سازی دیوان کیفری بین‌المللی به نظر مضاعف می‌نماید، چرا که گذشته از آنکه همه فواید گفته شده بر آن مترتب می‌باشد، رسالت ترویج و گسترش دامنه حقوق بشردوستانه و عدالت کیفری بین‌المللی را نیز به دوش می‌کشد.

مسابقات شبیه‌سازی دیوان کیفری بین‌المللی که در ایران به ابتکار و اهتمام کمیته بین‌المللی صلیب سرخ برگزار می‌شود از سابقه‌ای طولانی برخوردار نیست و متأسفانه آن چنان که باید و شاید دانشکده‌های حقوق سراسر کشور توجه چندانی به برگزاری این مسابقات ندارند که این امر حتی به دانشجویان نیز سرایت کرده است. البته مشکل اساسی به ناشناخته بودن این پدیده برای ادبیات حقوقی فارسی بر می‌گردد که یکی از اهداف نگاشته حاضر در جهت افزایش آگاهی عمومی نسبت به اینگونه ترتیبات می‌باشد.

نحوه برگزاری و چگونگی شرکت در مسابقات

ثبت نام برای شرکت در مسابقه شبیه‌سازی دیوان کیفری بین‌المللی هر ساله در اواخر سال تحصیلی دانشجویی آغاز می‌شود. برای اطلاع از زمان دقیق برگزاری این مسابقات باید به سایتها و وبلاگهای فعال در حوزه حقوق بین‌الملل مراجعه شود. در این میان سایتهای کرسی حقوق بشر صلح و دموکراسی دانشگاه شهید بهشتی^۱، سایت دانشگاه علامه طباطبایی^۲ و سایت مؤسسه شهر دانش^۳ در سال گذشته در حوزه اطلاع‌رسانی برای ثبت نام در این مسابقات اطلاعیه‌هایی را منتشر کردند. البته بروشورهایی نیز از سوی کمیته بین‌المللی صلیب سرخ برای دانشکده‌های مختلف فرستاده می‌شود. حضور کمرنگ دانشجویان، مسئولان برگزاری مسابقات را بر آن داشت تا با ترتیب دادن نشستی با اساتید دانشکده‌های حقوق سراسر کشور زمینه را برای مشارکت فعال دانشجویان فراهم سازند. نکته عجیب در خصوص شرکت گروههای دانشجویی در مسابقات سال گذشته این بود که علی‌رغم ثبت نام بالغ بر بیست تیم در ابتدای راه تنها هفت تیم خود را برای شرکت در مسابقه آماده کردند. صرفاً به عنوان کسانی که در این مسابقات شرکت کرده‌ایم، باید اذعان شود که صرف‌نظر از هر نتیجه‌ای که حاصل شود، صرف شرکت در این مسابقات بسیار مفرح و لذت‌بخش است، لذا باید فرصت شرکت در این مسابقات را غنیمت شمرد.

فضای کلی برگزاری مسابقه

فضای کلی مسابقه بدین شرح است که بدواً در زمان ثبت نام قطعی برای مسابقه سناریویی به زبان انگلیسی به واسطه پست الکترونیک در اختیار شرکت‌کنندگان قرار داده می‌شود. این سناریو مشتمل است بر یکسری وقایع فرضی در سرزمینهای فرضی مشابه آنچه که در عالم واقع زمینه را برای رسیدگی دیوان کیفری بین‌المللی فراهم می‌کند، که مبنای مطالعه و کار شرکت‌کنندگان قرار خواهد گرفت. شرکت‌کنندگان به صورت تیمی در قالب تیمهای سه نفره ثبت نام خواهند کرد. هر تیم متشکل است از دو نفر گوینده (Mooter) و یک نفر محقق (Researcher) که بر اساس توانمندیهای اعضای خود این تقسیم‌بندی را انجام خواهند داد. تیمها باید برای رویارویی با تیمهای رقیب، که به قید قرعه در هنگام برگزاری مسابقه معین خواهد شد، خود را آماده کنند. برای این کار علاوه بر اینکه باید سناریو را به دقت مطالعه و آن را از همه زوایای ممکن، هم از منظر دادستان پرونده و هم از منظر وکیل مدافع متهم فرضی پرونده، بررسی کنند، باید دو متن مجزا بعنوان کیفرخواست و لایحه دفاعیه تهیه نمایند که البته نباید از ۲۵ صفحه تجاوز کند. محتوای این متون استدلالات و استنادات مرتبط با قضیه مطروحه در سناریو می‌باشد. یعنی با ترکیب عناصر حکمی و موضوعی، یک متن حقوقی قابل قبول فراهم گردد.

البته شایان ذکر است که پس از ثبت نام قطعی جلسه معارفه‌ای از سوی مسئولان برگزاری در

1. <http://chpd.sbu.ac.ir>
 2. <http://www.atu.ac.ir>
 3. <http://www.sdil.ac.ir>

صلیب سرخ ترتیب داده می‌شود که کلیه اطلاعات لازم و کافی برای شرکت در مسابقه به شرکت‌کنندگان داده خواهد شد.

شکل و سازماندهی کلی بر این اساس ترتیب داده شده است که تا آنجا که می‌توان مشابهت دادگاه صوری با دیوان کیفری بین‌المللی لحاظ گردد. قضات دیوان از میان اساتید دارای تخصص در زمینه حقوق بین‌الملل کیفری انتخاب می‌شوند. در سال گذشته قضات محکمه متشکل از دکتر سیدقاسم زمانی از دانشگاه علامه طباطبایی، دکتر سیدمحمد قاری سیدفاطمی از دانشگاه شهید بهشتی و دکتر علی خالقی از دانشگاه تهران بودند. در حین برگزاری مسابقه هر تیم بعنوان دادستان دیوان و یا وکیل مدافع ۱۰ دقیقه زمان دارد که استدلالات خود را مبتنی بر سناریو و بر اساس اسناد پایه که قابلیت استناد می‌یابند، ارائه دهد. نحوه‌ی ارائه اینگونه است که ابتدا دادستان متن کیفرخواست و اتهامات انتسابی را مستنداً عنوان می‌کند و سپس وکیل مدافع فرصت دارد که بر اساس آنچه که دادستان عنوان کرده است به دفاع از موکل خود بپردازد. پس از آن نوبت به مناظره (Rebuttal) می‌رسد که ابتدا دادستان در یک فرجه ۲ دقیقه‌ای جوابگوی احتجاجات وکیل مدافع خواهد بود و سپس نوبت به پاسخگویی وکیل مدافع برای استفاده از فرصت دو دقیقه‌ای مناظره فرا می‌رسد.

صورت‌بندی شکلی مسابقه بدین نحو به پایان می‌رسد، البته ممکن است که قضات رسیدگی‌کننده در اثنای ارائه مطلب از سوی دادستان و یا وکیل مدافع سؤالاتی را از آنها بپرسند که قدرت پاسخگویی به این سؤالات غیرمنتظره خود دارای اهمیتی بسزا می‌باشد. گذشته از آن، محقق تیم باید هر یک از اسناد مورد استناد را، به واسطه منشی دادگاه، در اختیار قضات قرار دهد که این امر خود نمره‌ای مستقل را به خود اختصاص می‌دهد.

از آنجا که علاوه بر هدف ترویج حقوق بشردوستانه تیم برنده در این مسابقات عازم دور دوم مسابقات در یکی از کشورهای واقع در جنوب آسیا می‌گردد، در دور ملی این مسابقه در دو دور برگزار می‌شود. دور اول به زبان فارسی بوده تا زمینه آشنایی و گسترش ادبیات حقوقی بشردوستانه بین‌المللی فراهم شود و در دور دوم این مسابقه به زبان انگلیسی اجرا می‌گردد چرا که تیم اعزامی به مسابقات جنوب آسیا باید از تسلط معقولی بر زبان انگلیسی بهره‌مند باشد. لذا پس از پایان دور فارسی یک آزمون زبان در سطح پایه و صرفاً برای سنجش توانایی صحبت کردن و درک مطلب از اعضای کلیه تیمها به عمل می‌آید. گفتنی است که این آزمون اهمیت بسزایی دارد، چرا که لازمه شرکت در دور بعد توانایی به کار گرفتن زبان انگلیسی می‌باشد.

مسابقات منطقه‌ای جنوب آسیا نیز تا حد زیادی به دور دوم مسابقات ایران شباهت دارد با این تفاوت که در آنجا با رقبایی روبه‌رو هستید که اگر هم مزیت‌هایی نسبت به شما نداشته باشند، ویژگی‌هایی دارند که کار را برای شما دشوار می‌سازد. اول از همه اینکه لهجه انگلیسی آنها برای ما افراد ساکن در خاورمیانه دیریاب و دشوار است؛ در مقابل، دیگر تیمها با این لهجه بخصوص مشکلی ندارند به این دلیل که همه آنها در حوزه شبه‌قاره هند قرار دارند و مزیت‌شان این است

که انگلیسی زبان رسمی یا یکی از زبانهای رسمی کشورشان است. از سوی دیگر یکسری تشریفات خاص همچون ادای احترام به قضات در میان آنها رواج دارد که متأسفانه برای ما واقعاً غریب و بیگانه است (!؟). مهمتر از همه آنکه قضات جملگی از کشور میزبان انتخاب می‌شوند و این امر کار را برای تیمهای ایرانی دشوار میکند.

منابع مطالعاتی

با توجه به اینکه مسابقه مذکور شبیه‌سازی دیوان کیفری بین‌المللی است، تمرکز مطالعه دانشجویان شرکت‌کننده در مسابقه باید بر منابع مرتبط با حقوق بین‌الملل کیفری و حقوق بشردوستانه بین‌المللی باشد. البته نباید از یاد برد که حوزه عمومی سناریو با مسائلی ارتباط پیدا می‌کند که دانش قابل قبولی بر عمومات حقوق بین‌الملل را می‌طلبد. اما اگر بخواهیم فهرستی از منابع را در این زمینه معرفی کنیم، منابع به شرح زیر خواهند بود:

- منشور ملل متحد.
- قطعنامه‌های مرتبط صادره از سوی مجمع عمومی و شورای امنیت.
- اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی و محشاهای موجود.
- کنوانسیونهای چهارگانه ژنو ۱۹۴۹ و پروتکل‌های الحاقی ۱۹۷۷ و محشاهای آنها.
- اساسنامه دیوانهای اختصاصی چون یوگسلاوی، رواندا، سیرالئون و کامبوج، منشور نورمبرگ و توکیو و آرا و رویه‌های قضایی این دیوانها.
- کتب و سایر منابع راجع به حقوق بین‌الملل عمومی.
- آرا و رویه‌های دیوان بین‌المللی دادگستری.
- اسناد و آرای مراجع حقوق بشری.
- سایتهای ملل متحد، دیوان بین‌المللی دادگستری و دیوان کیفری بین‌المللی و کمیسیون حقوق بین‌الملل.

شایان ذکر است، خوشبختانه بسیاری از این منابع بر روی سایتهای مختلف اینترنتی به سهولت قابل دسترسی هستند، به علاوه آنکه کتابخانه دفتر صلیب سرخ در تهران و کتابخانه مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش گنجینه‌ای از منابع متنوع و روزآمد را در اختیار پژوهشگران قرار داده است.

نکات قابل توجه

اول آنکه، این مسابقات به صورت تیمی برگزار می‌گردد و اعضای تیم باید مدت زمان زیادی را برای تهیه متون کیفرخواست و لایحه دفاعیه و تمرین برای اجرا در کنار یکدیگر بگذرانند. به همین دلیل رابطه آنها باید از حد همکلاسی و همکار نزدیکتر بوده، بلکه باید دوستانی صمیمی باشند که البته فرصت باهم بودن را نیز، در روزهای تابستان (تعطیلی دانشگاهها) که زمان برگزاری

دور ملی مسابقات است، داشته باشند و البته ترکیب تیم باید به گونه‌ای باشند که ضعفهای یکدیگر را پوشش دهند. دوم آنکه، مسائل مربوط به صلاحیت مفروض انگاشته می‌شود و صرفاً به مسائل ماهوی توجه خواهد شد، مگر آن دسته از مسائل شکلی که به امر ماهیت مرتبط باشند. سوم آنکه به صرف شرکت در این مسابقه دانشجویان به عالمی دیگر از حقوق بین‌الملل وارد می‌شوند، که دانشکده‌های حقوق در ایران، حتی در مقاطع عالی، چندان عنایتی بدانها ندارند. لذا خواه ناخواه با گستره عظیمی از منابع و مطالب روبه‌رو خواهند شد، که ناچار به مطالعه آنها هستند و فرصتهای علمی زیادی فرا روی آنها برای تحقیق و مطالعه به وجود خواهد آمد.

صرف برگزاری این مسابقات در ایران فرصتی استثنایی است که منافع فراوانی در پی دارد. در این مجال به نکاتی اشاره می‌شود تا هر چه بیشتر بر کیفیت آن افزوده شود. از یکسو می‌توان از ظرفیت برخی دیگر از نهادهای حقوقی در این زمینه بهره گرفت، و دغدغه برگزاری چنین مسابقاتی را به سایر گروهها نیز انتقال داد. برای این مقصود در بادی امر دانشکده‌های حقوق، کانون وکلا و قوه قضاییه خودنمایی می‌کنند. از یاد نبریم که ایده‌آل برگزاری این مسابقات در ایران این چنین است که مسابقات ملی به گونه‌ای برگزار گردد که تیمهای شرکت‌کننده در آن، ابتدا در مسابقات درون دانشگاهی حائز عناوین برتر شده باشند. برای نیل به این هدف، باید از پتانسیل همیاری همه نهادهای موجود بهره گرفت که البته در وهله اول باید این علاقه را فضای دانشگاهها دید، و اگر نیست ایجاد نمود و سپس از پتانسیل برگزاری مسابقات منطقه‌ای به میزبانی ایران استفاده برد تا شائبه پامال شدن حق دانشجویان ایرانی در مسابقات منطقه‌ای از میان برود و فرصت حضور در مسابقات آسیایی برای ایشان فراهم گردد.

JOURNAL OF

LEGAL RESEARCH

VOL. IX, No. 1

2010-1

Articles

Claim Description in the Law and Judicial Practice • Fundamental Principles of UNCITRAL Electronic Communications Convention • Social Security Components in Criminal Laws • Recognition in International Law: Legal Effects of Recognition of Kosovo, South Ossetia and Abkhazia • Principles of Conflict of Evidences • The Effects of the International Criminal Law in the Middle-East; from the Saddam's Trial to the Hariri's Accused Prosecution

Special Issue: The Stock Exchange (Some Considerations on the Law of Iran and other Countries)

Fundamentals of Obligation for Providing Information to Stock Exchange • Comparative Study of Prohibitions of Insider in Securities Dealing in E.U., English, French and Iranian Laws • Some Considerations on the Offense of Insider Trading • Combating the Securities Fraud in the Stock Exchange (The Case of the U.S.) • Some Considerations on Judgments about the Insider Trading in the Stock Exchange • The Stock Broker Liability and the Process of Bringing the Case before the Proper Forum • The Liability of Brokers for the Unauthorized Transaction of Securities in the Approach of Arbitration Board • Sukuk's Rule in Financing the Projects and its Rules and Regulations • Arbitration of Disputes in Commercial Paper Market • The Nature and the Jurisdictions of the Board of Arbitration of the Stock Exchange • The Rules Governing the Formation of Public Joint-Stock Companies in light of the Securities Market Act • Legal Consequences of Iran's Accession to WTO on Securities Service • Cross-Border Stock Exchange Mergers: an Illusion or a Reality?

Critique and Presentation

Some Considerations on the "ICJ's Kosovo Advisory Opinion" • Considerations on the Concept of the 'Aggression' in the Review Conference of the Statute of International Criminal Court • Some Critics on the Modern Law of Compulsory Insurance of the Owners of Vehicles 2008 • The Non-Traditional Trademarks • Resolution 1929 of the Security Council: The Challenges of the Power and the Right in a Divided World • The 6th Round of the Moot Court Simulation of the International Criminal Court's Session (2010 Summer and Autumn)

ISSN: 1682-9220

S. D. I. L.

The S.D. Institute of Law

Research & Study